

A tűzvizsgálati tevékenységre való felkészítés áttekintése

A tűzvédelmi igazgatási tevékenység feladatrendszerének egyik elemét képezi a tűzvizsgálati tevékenység. A tűzvizsgálatot a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) szabályai szerint kell lefolytatni. Ez adja a jogi keretet, s egyben meghatározza a végrehajtandó általános eljárási feladatokat és azok rendjét, tartalmát.

A tűzvizsgálati tevékenység hatósági tevékenység, ezért ezt a feladatot – függetlenül a tűzvédelmi hatóság elnevezéstől - az állam által kormányrendeletben meghatározott jogkörrel felruházott katasztrófavédelmi szervezet hatáskörébe utalta. (Az egyes szervezetek, pl. Biztosító társaságok, vállalkozások, stb. belső vizsgálatait nem hatósági tevékenységek.)

A tűz keletkezési okának megállapítását a tűzoltóságról és a tűzrendészetéről szóló 1956. évi 13. törvényerejű rendelet 3. § utalta a tűzoltóságok feladatai között határozta meg. Ezt követően kiadott és a tűzoltóság alapfeladatait meghatározó jogszabályok a tűzoltóságok hatáskörébe utalták a tüzesetek hatósági vizsgálatát. A tűzvizsgálat szakmai tartalmát az országos irányító szervezet (BM TOP, OKF) határozta és határozza meg. Jelenleg kiadás alatt áll a tűzvizsgálati tevékenység végzését szabályzó BM OKF főigazgatói intézkedés.

A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Tt.) fogalmazza meg a tűzvizsgálat fogalmát és a tűzvizsgálat általános feladatait.

A Tt. az alábbi tűzvizsgálati fogalmat határozza meg:

„f) tűzvizsgálat: a tűz keletkezési idejének, helyének és okának felderítésére irányuló hatósági tevékenység, amelynek célja olyan tűz megelőzési, tűzoltási beavatkozási tapasztalatok megszerzése, következtetések levonása, amelyek alkalmasak a tűz megelőzési ismeretek bővítésére és a mentési beavatkozási feltételek javítására;”

A tűzvizsgálati feladatot meghatározó Tt. 14. § 2012. január 01-től hatályos.

A tűzvizsgálói képzés rövid története

A tűzvizsgálati tevékenységgel kapcsolatos ismeretanyagot Magyarországon az 1990 előtti években az akkor működő tűzoltó tiszti iskola tanterve tartalmazta. Önálló tűzvizsgálói képzés nem volt. A tűzoltó tiszti képzés hatósági tananyag részét képezte a tűzvizsgálati feladatok ismerete. A feladat egyedisége miatt az eljárási szabályokat az államigazgatási eljárás szabályait is oktató hatósági szakterület oktatta, míg a tűzterjedési sajátosságait a tűzoltási szakterület az égéselméleti tantárgy részeként abba beágyazva oktatta. A tűzvizsgáló tevékenység képzését e két szakterület alapozta meg. Természetesen a képzés feltételezi a teljes tűzoltó szakmai ismeret meglétét. A tűzvizsgálati tevékenység végzésére a jogosultságot mint szakmai előképzettséget a tűzoltó tiszti végzettség adta meg. A tűzoltó tiszti képzés nem volt része a felsőoktatási rendszernek, hanem egy a belügyi szakterület igényeit kielégítő belső képzésnek felelt meg.

A tűzvizsgálók önálló képzésére csak az 1979-es évben került sor. A képzésben a tűz megelőzési szakterület munkatársai vettek részt, akik a hatósági tevékenység keretén belül végezték a tűzvizsgálati tevékenységet. A tanfolyami képzés bementi követelménye a tiszti rendfokozat megléte volt. Ez akkor felsőfokú szakmai képzettség meglétét jelentette. Annak ellenére, hogy a képzést egy oktatási szervezet végezte központi előírás alapján a tanfolyamok hosszúsága és tartalma eltérő volt. A tanfolyamoknak nem volt egy egységes képzési

programja és egységes számonkérési rendszere. A képzés igénye szervezet átalakításához kapcsolódóan került ismét előtérbe. Az átszervezés során a megyei illetve fővárosi tűzoltóparancsnokságokon létrehozták a tűzvizsgálói szervezetet, melynek tagjai csak a tűzvizsgálói tevékenységet végezték. A szervezet tagjai számára több felkészítő tanfolyam került lebonyolításra. Ezt követően rendszeresen központi tűzvizsgálói tanfolyamok nem kerültek megszervezésre. Természetesen a tűzoltóságok éves továbbképzési terveiben szerepeltek a tűzvizsgálók számára szervezett továbbképzések.

Az egységes tartalmú tanfolyami képzési dokumentum (Szakmai nevelés és oktatás tervei) 1997-ben a Tt. hatályba lépést követően került kiadásra a BM TOP Tűzvédelmi Kiképző Intézete (TKI) által. Ebben meghatározásra kerültek a képesítéssel betölthető munkakörök, a képzés szakmai követelményei, a képzésben való részvétel feltételei, a képzési idő, a képzés személyi és tárgyi feltételei és a képzésben résztvevők teljesítményét értékelő rendszer. A képzés hossza 72 óra nappali rendszerű. A képzést egy írásbeli és szóbeli részt tartalmazó vizsga zárta le. A képzés során a jogszabályi, műszaki és egyéb releváns változások feldolgozásra kerültek. A tanfolyam a tűzoltási szakemberek mellett egyéb más szakterület – rendőri – szakértőinek a bevonását igényli, ezért az együttműködés kérdése is feldolgozásra került. A tanfolyam óraszámából 45 óra elmélet, 21 óra gyakorlat és 6 óra vizsga időtartamot jelent. A tanfolyam feladatra felkészítő jellegét mutatta, hogy a gyakorlat aránya egyre inkább növekvő tendenciát mutatott a képzések módosításai során.

2005 – ben a TKI jogutódja a BM Katasztrófavédelmi Oktatási Központ jogszabályi változások, valamint a szakma igénye alapján kiadta a Tűzvizsgáló Tanfolyam Központi Képzési Programját. A számonkérés (teljesítményértékelő rendszer) formájában nagy változás következett be. A vizsgára bocsátás feltételei meghatározásra kerültek, és a vizsgán egy a szolgálati helyen készített tűzvizsgálói dokumentáció védésére került sor.

(A tanfolyam befejezésétől számított 6 hónapon belül kell a tanfolyami résztvevőknek elkészíteniük és megküldeniük a tűzvizsgálói dokumentációt. Amennyiben ezen kötelezettségüknek nem, vagy késedelmesen tesznek eleget úgy a tanfolyamot meg kell ismételniük a vizsgára bocsáthatóságért).

Egy tanfolyamon 20 fő oktatása történt egyszerre.

A tűzvizsgálói képzés iskolarendszeren kívüli hatósági jellegű képzés.

2007-ben kiadott és több alkalommal módosított Önkormányzati és Területfejlesztési Miniszteri rendelet szabályozta a tűzvizsgálói tevékenységet. Ebben a belügyi rendeletben kerültek meghatározásra a vizsgálatot végzőkkel szembeni alapvető követelmények. Ezek mind szakmai, mind gyakorlati feltételeket jelentettek ezen személyek számára, melyet a 12/2007. (IV. 25.) ÖTM rendelet 8. § (3) bekezdése az alábbiakban szabályoz:

„Tűzvizsgálat lefolytatására a hatóság vezetője által meghatározott olyan személy jelölhető ki, aki a hivatásos tűzoltóság állományának tagja, és

a) felsőfokú szakmai képzettséggel, tűzvizsgálói tanfolyami végzettséggel, továbbá legalább 3 éves tűzoltási, tűzvizsgálói vagy tűzmelegelőzési gyakorlattal rendelkezik, vagy

b) hatályos tűzvizsgálói szakértői engedéllyel rendelkezik.”

Körülbelül 400 – 450 fő tűzvizsgálói végzettséggel rendelkező személy tanfolyami részvételét jelentette országos szinten. Ennyi személy alaptanfolyami végzettségét kellett biztosítani. A fluktuáció következtében meg növekedett ezen képzés iránti igény.

A hivatásos katasztrófavédelmi szervek szervezeti átalakítása megkövetelte a tűzvizsgálói tevékenység további végzéséhez szükséges elméleti és gyakorlati ismeretek frissítését. Ez a BM OKF Oktatási Osztály által koordináltan történt meg. A Rendőrség Dunakeszin lévő

Kiképző Központjában került sor ezen tanfolyamokra. A tanfolyamok elsősorban a helyszínelési feladatok megismerését, a már megszerzett ismeretek felújítását szolgálták.

A Katasztrófavédelmi Oktatási Központban tűzvizsgálati tanfolyamok módosított képzési program alapján folyamatosan kerülnek végrehajtásra, biztosítva a tűzvizsgálói feladatokat ellátó állomány képzését. A képzési program a Tűzvizsgálói Tanácsadó Testület véleményét is magába foglalja. A képzésben résztvevők többek között már az eljárás során végzendő meghallgatások pszichológiai kérdéseivel is foglalkoznak.

2011-ben kiadásra került a tüzesetek vizsgálatára vonatkozó szabályokról szóló 44/2011. (XII. 5.) BM rendelet. A rendelet már az új hivatásos katasztrófavédelmi szervek feladatrendszerének megfelelően szabályozza a tűzvizsgálati tevékenységet. A tűzvizsgálati tevékenységet végzők körét a rendelet az alábbiakban szabályozza:

„6. § (1) A hatóság vezetője szolgálatszervezéssel biztosítja a tűzvizsgálati eljárás azonnali megkezdésének személyi, tárgyi feltételeit.

(2) A hatóság vezetője a tűzvizsgálati eljárás lefolytatására olyan személyt jelölhet, aki a hatóság hivatásos állományának tagja és

a) felsőfokú tűzvédelmi szakmai képzettséggel, tűzvizsgálói tanfolyami végzettséggel és legalább 3 éves szakmai gyakorlattal rendelkezik, vagy

b) hatályos tűzvizsgálati szakértői engedéllyel rendelkezik.”

A hazai felsőoktatási szakmai képzésben (Ybl Miklós építőipari műszaki főiskola – SZIE -, Pollack Mihály Műszaki Főiskola, ZMNE), és a felsőszintű szakképzésben résztvevők a tűzvizsgálati tevékenység alapjait sajátították el, és a vonatkozó jogszabályi előírás alapján válhattak, válhatnak jogosulttá önálló tűzvizsgálói feladat végzésére.

A Nemzeti Közszolgálati Egyetemen a tűzvizsgálati tevékenység önálló tantárgyként kerül bevezetésre.

Összefoglalás

A tűzvizsgálati tevékenység speciális hatósági feladat, mely megköveteli az ismeretek folyamatos szinten tartását. A jelenleg a KOK-on folyó tanfolyami képzés megfelelő alapot biztosít a tűzvizsgálati tevékenységet végzők számára.

A NKE tűzvizsgálati tantárgya jó elméleti és gyakorlati alapot biztosít nemcsak a tűzvizsgálat végrehajtására, hanem az ilyen feladatot végzők megfelelő szintű szakmai irányítására.

A tűzvizsgálati tevékenység megköveteli a rendszeres továbbképzéseket. Ezek során nemcsak a jogi és szakmai ismeretek szinten tartását, bővítését kell elérni, hanem a változások tükrében az országosan egységes értelmezések és alkalmazások frissítését is biztosítani szükséges. A továbbképzési rendszerben legalább öt évenkénti visszatérő jellegű 2 – 3 napos központi képzéseken lehet biztosítani az alapszemlék felújítását. A továbbképzéseken nagyobb súlyt lehet fektetni a gyakorlati kérdésekre és képzések, bemutatók végrehajtására.

A tűzvizsgálók oktatásával kapcsolatosan az alábbiak megfontolását javaslom:

- A tűzvizsgálati feladatot ellátók körében a legnagyobb gondot a kezdeti lépések, valamint az első önálló vizsgálati feladat végrehajtása okozzák. Ezt figyelembe véve el kellene gondolkozni azon, hogy miként lehetséges átmeneti időszakokra a kezdők mellé nagy gyakorlattal rendelkező szakembereket bevonni, ezzel is biztosítani az elvárt szakmai színvonalat. Megoldás lehet az egyénre szabott éves továbbképzési terv készítése, melyben egy mentor kerül kijelölésre, valamint a végrehajtandó feladatok nevesítése történik meg.
- A tűzvizsgálói tevékenységet megalapozó képzésben célszerűnek tartanám a képzés időtartalmának növelését és egyúttal két modulra történő szétválasztását. Az egyik modul maga a vizsgálati eljárási tevékenységet, míg a másik modul a helyszínelési

feladatokat foglalja magába. A két részből külön – külön letett eredményes vizsga alapján kerülhet kiadásra tűzvizsgálói tanfolyami végzettséget bizonyító irat öt éves időtartamra. A meghosszabbítása központi továbbképzésen való részvétellel lehetséges.

- Egy egységes a tűzvizsgáló szakértők számára is elsajátítandó központi tananyag kidolgozása és frissítése.

Felhasznált irodalom:

- 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról
- 2004. évi CXL. törvény a tűzvizsgálatot a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól
- 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról
- 12/2007. (IV. 25.) ÖTM rendelet a tűzesetek vizsgálatára vonatkozó szabályokról
- 44/2011. (XII. 5.) BM rendelet a tűzesetek vizsgálatára vonatkozó szabályokról
- 10/2008. (X. 30.) ÖM rendelet a hivatásos katasztrófavédelmi szerveknél, a tűzoltóságoknál, valamint az ez irányú szakágazatban foglalkoztatottak szakmai képesítési követelményeiről és szakmai képzéseiről
- Szakmai nevelés és Oktatási tervei Tűzvizsgáló tanfolyam BM TOP Tűzvédelmi Kiképző Intézet 1997.
- Központi Képzési Program Tűzvizsgáló tanfolyam BM Katasztrófavédelmi Oktatási Központ 2005.
- 95/2011. BM OKF Főigazgatói Intézkedés a tűzesetek vizsgálatára vonatkozó egyes eljárási kérdések szabályozásáról

Dr. Schweickhardt Gotthilf
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest